

O'zbekiston adabiyoti va san'ati

1956-yil 4-yanvardan chiqqan boshlagan

ADABIY-BADIIY, MA'NAVIIY-MA'RIFIY, IJTIMOIIY GAZETA

2021-yil 8-yanvar / № 2 (4609)

Мен ҳар гал ёшларимиз билан учрашганимда, уларнинг ғайрат, шижоатидан куч-қувват оламан, кўнглим тоғдай кўтарилади. Ҳар бирингиз жонажон ватанимиз ва халқимизга сидқидилдан хизмат қилиш орзуси билан ёниб яшаётганингизни яхши биламан. Сизларни Ўзбекистоннинг энг катта бойлиги, бебаҳо хазинаси сифатида қадрлайман.

Шавкат МИРЗИЁЕВ

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН ТАЯНЧЛАРИ

Жиззахлик ўн икки нафар ижодкор Ёзувчилар уюшмаси аъзолигига қабул қилинди

Мухтарам Президентимиз Шавкат Мирзиёев 2020 йил 25 декабрь куни Ўзбекистон ёшлари форумида сўзлаган нутқида ёшларни барча соҳаларда қўллаб-қувватлашга қаратилган қатор мақсаду режалар ҳақида алоҳида сўз юритди, ҳудудлардаги истеъдодли ёшларнинг фикр ва таклифларини тинглади.

Жиззах давлат педагогика институти талабаси, “Мард ўғлон” мукофоти совриндори Сайфиддин Оканов мазкур учрашувда таклифларини баён қилиб, сўнгра ўзи ёзган шеърини ўқиб берди. Шунда давлатимиз раҳбари: “Бундай сатрларни ёзиш учун Ватанини севиш керак”, дея иқтидорли ижодкор ёшлар юртимизга жуда кераклигини яна бир бор таъкидлади.

Жорий йилнинг 5 январь куни Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси вакиллари Уюшма раиси Сирожиддин Саййид бошчилигида Жиззах вилоятида бўлиб, ижодкор ёшлар билан юзма-юз учрашди. Вилоят ҳокимлиги билан ҳамкорликда “Иқтидорли ёшлар – Янги Ўзбекистон таянчи” деб номланган маданий-маърифий тадбир ташкил этилди.

Тадбир давлат ва жамоат арбоби Шароф Рашидов, атоқли адиблар Ҳамид Олимжон ва Зулфия хайкаллари пойига гуллар қўйиб, улар хотирасига ҳурмат-эътиром кўрсатиш билан бошланди. Шундан сўнг Жиззах давлат педагогика институти маданият саройида пойтахтдан борган таниқли адиб ва шоирлар билан вилоят ёшлари ва ёш ижодкорлари учрашув бўлиб ўтди. Унда Президентнинг Ўзбекистон ёшлари форумидаги фикрлари, мамлакатимизда амалга оширилаётган кенг қамровли ислохотларнинг мазмун-моҳияти ва аҳамияти, маданият ва адабиётга берилётган эътибор, бу жараёнда ижод аҳлининг ижтимоий-маънавий фаоллиги ва масъулияти, шунингдек, бу борада Ёзувчилар уюшмаси томонидан амалга оширилаётган ишлар тўғрисида фикрлар билдирилди. Жумладан, атоқли адибларнинг юбилей саналари муносиб нишонланаётгани, истеъдодли ёшларни тарбиялаш, уларни қўллаб-қувватлаш мақсадида турли ижодий анжуманлар ўтказилаётгани, ёш шоир ва ёзувчиларнинг биринчи китоблари “Ижод” жамоат фонди хисобидан кўп миң нусхада нашр этилиб, таълим масканлари ва кутубхоналарга етказиб берилётгани таъкидланди.

Тадбирда Ёзувчилар уюшмаси аъзолигига қабул қилинган ўн икки нафар жижзахлик ижодкорга гувоҳномалар топширилди. Улар орасида Ёзувчилар уюшмаси Жиззах вилояти бўлимининг “Сангзор мавжлари” тўғраги раҳбари

Сайфиддин Оканов, Зомин туманидаги “Зомин булбуллари” тўғраги раҳбари Абдуғаффор Шодмонқулов, Шароф Рашидов туманидаги “Истеъдод гунчалари” тўғраги раҳбари Абдухалил Сагторов, Ғаллаорол туманидаги “Баркамол авлод” болалар мактаби қошидаги “Қақнус” тўғраги раҳбари Бекназар Қоражонов каби фаол ижодкор ёшлар ҳам бор. Шунингдек, маънавий-маърифий тадбирлардаги фаол иштироки учун уч нафар жижзахлик ёш фаол ижодкорлар Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасининг фахрий ёрлиғи билан тақдирланди.

Кези келганда шунини айтиш керакки, бундан салкам чорак аср муқаддам Президентимиз Шавкат Мирзиёев Жиззах вилояти ҳокими бўлиб ишлаган пайтларда у кишининг ташаббуси билан кўпдан кўп иқтидорли ёшларнинг рўёбга чиқарган Зомин семинарига асос солинган эди. Ўриқлисой боғларидан бошланган адабиёт байрами, ёш ижодкорларга юксак парвоз учун қанот бағишлаган адабий анжуман буғунги кунда бутун мамлакатимиз бўйлаб кенг қулоқ ёйиб, ўз медалларини берапти.

Учрашувда Жиззах давлат педагогика институти ректори Шавкат Орипов, филология фанлари доктори, адабиётшунос олим Усмонов Қосимов ижодкорлар номидан Ёзувчилар уюшмасига миннатдорлик билдирилди. Шундан сўнг тадбир Ҳамид Олимжон ва Зулфия номидagi ижод мактаби ўқувчилари иштирокидаги мушоирага уланиб кетди.

Учрашувда Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси ва Жиззах давлат педагогика институтининг “Изла-ниш” тўғраги ўртасида ҳамкорлик алоқаларини ўрнатилган ҳамда Ёзувчилар уюшмаси Жиззах вилояти бўлимининг Жиззах шаҳри ва ҳар бир тумандаги тўғрақлари фаолиятини янада яхшилаш бўйича фикр алмашилди.

Ёш қаламкашлар билан учрашувларнинг асл мақсади халқ ардоқлаган устозлар йўлини давом эттириб, эл-юртга хизмат қилиш, адабиётимиз равангага ўз хиссасини қўша олишидир. Муस्ताқил мамлакатимизда кечаётган бунёдкорликлар, халқ онгу шуурида рўй бераётган янгиланишларни тарихнинг ёрқин саҳифаларига битиш ва халқни бунёдкорлик сари рағбатлантира олишидир.

Тадбирда фаол катнашган ижодкорларга, миллий гвардия, божхоначи ва ҳарбий хизматчиларга Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси “Ижод” жамоат фонди маблағлари хисобидан чоп этилган Ҳамид Олимжоннинг “Танланган асарлар”, Одил Ёқубовнинг “Эр бошига иш тушса”, Вали Ғафуровнинг “Вафодор”, Александр Бекнинг уруш йиллари фожиясига бағишланган “Волокаламск йўллариди”, “Сўз чамани” туркумида чоп этилган мумтоз адабиёт намуналари, ёш ижодкорларнинг “Биринчи китобим” рўқнидаги юзлаб китоблари совға қилинди.

Фозил ФАРҲОД,
Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси ахборот хизмати бошлиғи

Низомиддин МАҲМУДОВ

МУНОСАБАТ

ИСЛОҲОТЛАР СИЛСИЛАСИ

Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг янги йил арафасида Олий Мажлисга қилган Мурожаатномасини ҳаётимизнинг, ҳеч бир истисносив, барча соҳаларини янада юксатиришига дахлдор аниқ ва равшан ислохотларнинг мунтазам ва муҳташам силсиласи дейиши мумкин.

Давлатимиз раҳбари Олий Мажлисга йўллаган Мурожаатномасида шундай таъкидлади: “Яна бир бор тақдорлайман, жамиятда ўқитувчи касби энг нуфузли ва обрўли касб бўлиши лозим. Муаллимларимиз болаларга сифатли таълим бериш ва ўз устида ишлашдан бошқа нарса ҳақида ўйламаслиги учун давлат барча шароитларни яратиб бериши зарур”. Президентимиз бу шароитларнинг моддий-молиявий ва ижтимоий жиҳатларини ҳам аниқ рақамларда кўрсатиб берди. Зотан, давлатимиз раҳбари аввалги чиқишларида ҳам таълимнинг, илм-фаннинг тараққиётдаги бекиёс аҳамиятини уқтириб, “Янги Ўзбекистоннинг остонаси мактабдан бошланади” деган фикрларни кўп бор таъкидлаган. Бу фикрлар тарихий ҳақиқатга бениҳоя уйғундир.

Президент Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномасини тингларканман, ҳаётимдан илк дафъа ўтган ўй шу бўлди. Юртбошимиз бундан бир неча кун олдин пойтахтимиздаги муҳташам “Ҳумо арена”да бўлиб ўтган Ўзбекистон ёшлари форумида мамлакатимизнинг кўп сонли иқтидорли ўғил-қизлари билан юзма-юз учрашиб, тарихий нутқ сўзлади.

ЁШЛИКНИНГ ЯНГИ ДЕВОНИ

Президентимизнинг галдаги чиқиши Ёшлар форумидаги фикрларнинг, режаларнинг, чорловларнинг амалий давоми бўлди, десак янглишмаймиз. Зеро, буни муҳтарам Президентимизнинг Мурожаатномада билдирган мазкур фикрлари ҳам асослаб турибди: “...куни кеча Ёшлар форумида ўғил-қизларимизнинг ёниб турган кўзларида улкан азму шижоатни, билимга ташналик ва янгилликка интилишни кўриб янада руҳландим ва улардан куч олдим. Ибн Сино бобомиз айтган довурак ва ботир ёшлар айнан шу фарзандларим эканига яна бир бор амин бўлдим... Янги Ўзбекистонни ана шундай биллимли ва бунёдкор ёшларимиз билан биргалликда барпо этамиз”.

Айни шу муҳим йўналишларда амалга оширилаётган саясий-ҳаракатларни давом эттириб,

юксак босқичга кўтариш мақсадида 2021 йилга “Ёшларни қўллаб-қувватлаш ва аҳоли саломатлигини мустақамлаш йили” деб ном берилгани фақат ёшларимизнинг эмас, балки ўз тақдирини жонажон Ўзбекистонимиз тақдирини, эртанги кун билан чамбарчас боғлиқ деб билган ҳар бир юртдошимиз учун айни муддао бўлди.

Алишер Навоий таваллудинини 580 йиллиги

МУАРРИХ СИЙМОСИ

Алишер Навоий ўз асарларида маълумот берган тарихий шахслар, буюк сиймоларнинг номини, фаолиятини, маълум бир тарихий ҳодиса ҳамда жараёнлар иштирокчисини, машҳур асарларнинг муаллифини юксак ҳурмат билан тилга олади, уларнинг инсоният ва тарих олдидаги улкан хизматлари билан боғлиқ ибратли амалларидан бизни хабардор қилади. Ана шундай бетакрор сиймолардан бири темирийлар Уйғонини даврининг мумтоз муаррихи, адабиётшунос, шоир, соҳибқирон Амир Темур ва туркий султонлар тарихи акс этган “Зафарнома” китобининг муаллифи, олим Шарафиддин Али Яздий (14 аср охири – 1454 йил)дир.

“Мажолис ун-нафоис” таъкир-расида Навоийнинг Али Яздий тўғрисида ёзган маълумотларини икки қисмга бўлиб ўрганиш мумкин: таъкирнинг иккинчи қисмида Яздий ҳаёти ва фаолиятига алоҳида фикрда тўхташган; асарнинг Мавлоно Улои Шоший, Мавлоно Муҳаммад Омилий, Мавлоно Лутфий тўғрисидаги фикраларида эса маълум бир адабий, маърифий таъсир ёки адабий алоқа сабаб йўл-йўлақай Али Яздийни ҳам эслган.

Таъкирнинг иккинчи мажлиси Навоийнинг болалик, ёшлик даври хотиралари асосига қурилган. Бу мажлисининг бошқа олти мажлисдан фарқли жиҳатларини шундай изоҳлаш мумкин: биринчидан, Навоийнинг болалик

ва йигитлик даври ҳамда ўзаро муносабатларнинг мулозамат, суҳбат шаклида ўтгани назарда тутилган бўлса, иккинчидан, таъкира ёзилган вақтда зикр қилинган ижодкорларнинг оламдан ўтганлиги муаллиф томонидан алоҳида қайд қилинган. Сарлавҳада ёритилган хусусиятлар мажлисида тилга олинган 89 нафар ижодкорга, жумладан, Али Яздийга ҳам тааллуқли. Мазкур мажлисни “Ул жамодин” деб Али Яздий зикри билан бошлаши ҳам аслида Навоийнинг муаррихига нисбатан юксак ҳурмат ва эътирофидир.

Навоий битган ушбу маълумотни, адабиёт назарияси қондаларига кўра, ҳикоят жанрининг мукамал намунаси дейиш мумкин. Навоий тарихий ҳикоятни

Али Яздийнинг соҳибкамоллигини олам аҳли маъқуллаган, тан берган, деган ўзининг ҳамда элнинг яқдиди эътирофи билан бошлайди. Бу билан китобхонлик қаттини Али Яздий шахсига, ижодий фаолиятига қаратади.

АҚЧАХОНҚАЛЪДАГИ АРФА ТАСВИРИ

Ўн йиллар олдин раҳматли қадимшунос олим, Ўзбекистон Қаҳрамони Ғайратдин Хужаниёзов кўнғирок қилиб, Беруний туманидаги "Озод" овулида кум бархани остидан топилган археологика ёдгорлиги — Ақчахонқалъага таклиф қилган эди. Шу кунгача Марказий Осининг бирор жойидан бу қадар улкан саҳнага эга қаср аниқланмаганди. Ғайратдин оға ва австралиялик А.Бетте хоним Ақчахонқалъадан хоразмшоҳларнинг илк сулоласи даврига оид юзлаб ашёлар, ўнлаб деворий суратларни топган. Етиб борганида улар узун девордаги мусика асбоби — арфа тасвирини кўрсатишди. Унга сеҳрлангандек тикилиб қолдим. Кўз олдимда тарих отаси Геродот қайд этган хоразмий боболарим, момоларим пайдо бўлиб, гулхан атрофида жозибали рақсага тушиб, шодон тароналар куйлагандек бўлди.

Олис асрларда, Хоразмнинг биринчи ҳукмдори Сиевш, массагетларнинг аёл подшоҳи Тумарис замонларида кезиб юрган ҳаёлимни "Нексиа" русумли автоулов радиосидан таралган тарона бунди:

Хуш соат эрди... Гулшан тўрида масканимиз бир чаман эрди...

Бир пайтлар атоқли ҳофиз Комилжон Отаниёзов сел бўлиб куйлаган қўшиқ мени XXI асрга кайтарди. Ҳозир Комил устознинг замондошларидан бармоқ билан санарли одам қолган. Шу боис аширмасдан айтаман: ҳофиз уйимизга меҳмон бўлиб келганида, албатта, пағлариди қора белгилари бор қизил хўроз сўйиларди. Хонанда шундай хўрознинг гўштини, "олохоммо" деган йирик қовуни хуш кўрарди.

— Одамнинг умри бетўхтов айланиб турган тегиримонга ўхшайди, — деган эди Турону Ширвон, Туркистон Бадахшон, Эрону Хиндистонга маълум ҳофиз ўшанда. — Отам Отаниёз охунд айтар эди: "шоҳу гадо Полли Дузининг қўшиғини эшитишга иштиёқманд. Қаландар Дўнмаста қўшни мамлакат подшоҳи "Келсанг, салмонинг билан тенг олтин бераман!" деган эди. Ёқуб Фозачи куйлаганда булбуллар махлиё бўлиб, сайрашдан тўхтади. Сайид Мухаммад Раҳим Баҳодирхон — Ферузи Сонининг марҳамати ила Хивада 72та қўшиқ, дoston куйловчи гуруҳ шаклланди эди. Мен уларнинг кўпчилигини танир эдим. Ҳаммаси ўтиб кетди. Янги авлод келди. Унинг ортидан яна янги қўшиқчилар келавради!" Падарим ҳақ эди. Мана, менинг кетимдан Жуманазар, Қувондик, Рўздат, Отажон, Олма-

хон, Ортик, Бобомурод келяпти. Умрлари узун бўлсин, Султон Увайсу Ошиқ Ойдин пирлар қўлласин. Худо хоҳласа, уларнинг изидан ҳам яхши-яхши қўшиқчилар авлоди етишиб чиқади!

Ҳақ гап: бизнинг давримизда ҳам янги-янги хушовоз хонандалар авлоди етишди. Автоуловга яқинлашганимизда радиотўқинлар орқали куйлаётган ширали овоз сохиби, ўша авлод вакили Оғабек Собиров навбатдаги қўшиғини бошлаётган эди:

Дўстлар, бир дилбарни жону жаҳоним бор менинг, Орази гул, қомати сарвиравоним бор менинг...

Баланд, ширали, авжи кучли овоз билан куйланаётган дилрабо қўшиқни мириқиб тинглар эканман, бу хонандани биринчи бор кўрганним эсимга тушди.

ҚУТЛУҒ ХОНАДОНДА ҚЎШИҚЛАР КУЙЛАБ...

Комилжон устоз ҳаётининг кейинги ўн-ўн икки йили давомида воҳага беш йил ёшувли бўлган инжик зот, шунингдек, у чоғлари республикада маданият соҳасига маъсул шахсдан оқ калтак ҳам, қора калтак ҳам эди. Ташқирга кетиб, у ёқда "Хоразм" дастасини тузди. Охири, изтироғи уни йиқитди. Элиқ саккиз ёшида бақо оламга кетди. Атоқли ҳофизнинг ардоқли шоғирди Отажон Худойшукуровнинг бошига тушган ташвишлар ҳам устозиникидан кам бўлмади.

Сиз Отажон ҳофиз қандай қилиб шунчалар номдор бўлди, деб ўйлашингиз мумкин. О.Худойшукуров устидан "иш" кўзгалтирган кунларда у тугилиб-ўсган Тўртқўл тумани раҳбари Йўлдош Қурбонов Ўзбекистон КП МК қотиби лавозимига сайланди. Айнан Йўлдош ака Ш.Рашидов, Н.Матчочоў ўтирган даврага Отажон ҳофизни олиб боради. Улар ҳофиз айтган "Суворо"ю "Сегоҳ", "Феруз"у "Гулузорим"ни эшитиб, ҳайратга тушадилар. Тенор овоз эгасининг сўқмоғи равон йўлга айланади. Лекин хасталик чирмовуги худди устози каби уни ҳам тўрт тарафдан ўраб олганди. 1994 йилнинг 4 октябрыда, Тўртқўлда 50 йиллик таваллуди нишонланганида ҳофиз оғир хаста эди, ҳассага суяниб юрарди. Табиийки, тантана тугагач, одатга кўра ҳофизнинг уйига бордик. Богчага чиқадиган пешайвонда қора қошли, оқ юзли, озгин, лекин кўзлари маъноли ёш йигит Машраб ғазали билан қўшиқ қуйларди. Кейин "Мунча мени қийнайисиз?" деган яллага ўтди. Ҳамшаҳрим Ойша Жабборовадан "Қўшиқ айтаётган қим?", деб

Фарход ДАВЛЕТОВ, Ўзбекистон халқ ҳофизи:

— Оғабек бугунги Хоразм қўшиқчилиги санъатининг етакчи вақилларидан бири. Мен, асосан, мақом қуйлайман. Шу соҳадан хабардор одам сифатида Оғабекнинг "Она суворо"ни ҳам, "Чанандози суворо"ни ҳам, "Хоразм сезоҳи"ни ҳам маромига етказиб куйлаётганига қўйилман. Беқийс ижроси билан у Марказий Осий миқёсида ўзининг қафолатли ўрнига эа. Ажойиб инсоний фазилатлари ҳам хавас қиларли. Қувонарлиси, бизнинг авлод кетидан Оғабеклар авлоди кириб келди. Келгусида сафимиз янада кенаяди. Яқинда берунийлик ўн ур яшар мақом ижросиси Муроджон Қодирбергановнинг давлатимиз раҳбари томонидан рағбатлантирилгани бунинг ёрқин мисолидир.

Раҳматжон ҚУРБОНОВ, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист:

— Устозимиз Комилжон Отаниёзовни буюк санъаткор деб ардоқлаймиз. Чунки ўша даврда Хоразм санъатининг юкни ўз елкасига олди. Нафақат елкасига олди, балки мунаввар чўққиларга элтиб қўйди. Айнан шу юкни юз элик йил аввал Ниёёжонхўжа, юз йигирма йил муқаддам Полли Дузчи, юз йил аввал Қўржи ота, тўқсон йил олдин Сафо Муганний кўтарган эдилар. Йигирма биринчи асрда бу юк менинг, бир қатор дўстларим ва Оғабекнинг елкасига турибди. Ана шу шарафли юкни ёруғ манзилларга кўтариб боришда ҳеч қарчамасин, яхши ниятлари доим йўлдоши бўлсин.

Ёши улғайгани сайин фаоллашадиган шоир Турсун Али каламига мансуб "Қўл" дostonининг ("Ўзбекистон адабиёти ва санъати", 2020 йил 13 ноябрь) илк мисраларини ўқиб, шакл ўзгаришини ҳис этдим. Картинамонанд сатрлар кизиқишимни оширди:

Чайқалар тулпорлар
элидай тўлқин,
Юзурган мавжлари солади зулу,
Ўз ичимда жимшираган теран кўл,
Ютмоққа уринар,
суринар...
Аксим сувда тебранар,
чайқалар,
Сув чопар.
Кейинги қисмларни ўқисангиз ушбу дoston символизм йўналишига дахлдорлигига ишонч ҳосил қила-

ТЎЛҚИНЛАРГА ЁЗИЛГАН ДОСТОН

сиз. Оқим асосчиси Артур Рембо, унинг давомчилари Эмиль Верхарн, Александр Блок, Велимир Хлебников (дарвоқе, Т. Али В. Хлебников шеърларини она тилимизга ўтирган) қўллаган усуллар "Қўл" дostonида мавж ураётгандек туюлади. Бу мавжлар таъсирланиш эмас, балки эҳтиёж мевасидир. Бонси, дostonлар ҳам "теша тегмаган" образларга мухтож. Асарда буюк шоир Пабло Неруданинг "Мен қонранг кўл учун тайёрман ўлимга" сатри иқтибоси сифатида танланади. Иқтибосни ўқиб, гап сув балоси ҳақида кетаётганини англайсиз. Ўн биринчи бўлақда сир очилади: "Баҳор... Сардоба узра ёпирилди қора қушлардек булут". Худди ана шу нукталарда жожа образли зайлда тасвирланади: "Тўлқинлар қафасдаги бургут мисол кутурди". Сувдаги зиддиятли ҳолатлар образларда гавдалантирилади. Демак, сувда нанкин эзгу, балки ёвуз кучлар ҳам пинҳон экан. Публицистик руҳ айрим нукталарда асқотади:

Бир зум янги либос кияётган Ўзбекистон қалқиди...
Турналар янгилик тизилди
бунёкор қўллар
Кеча-кундуз тиним билмай маҳкам топди шикастланган Сардобага.
Тилининг ҳам ажабтовур табиати бор. Қаранг: "қўл" ва "қўл" шаклдор экан.
Қўл образи дostonда ўқ илдиз вазифасини удалабди. Ўн икки

бўлак ана ўша ўқ илдиз теварагида айланади ва "узюкка кетиб қолмайди". Дебодчадан бошқа ҳамма бўлақларда "Соҳил" сўзи такрорланиб келади. Бу ҳам янги усул. Дostonнинг сарбаст вазида ёзилганини янгилик сифатида баҳолаш ўринлидир.
Яқинда сержило мотив кучга кирди. Муаллиф сув балоси бартараф этилганига имо-шора қилади. Ёввойи рух тина бошлайди. Қўлнинг тун палласидаги манзараси чизилади:
Ана,
қўлда қўмилган ой мени имлар,
қақшар малак товуши ила.
Эй воҳ,
Сув ҳам ёнмоқда!

Хонанда бу ажойиб сатрларга мос оҳангда куй басталади. Тез орада у қўшиқчи репертуаридан муносиб ўрин олди. "Қизларнинг ичинда...", "Нега мени қийнайисиз?", "Ўн саккизда ёшингиз", "Беш кетаман шу санамнинг...", "Келса келар, бир келар" каби элликдан ортик қўшиқлар Оғабекка ҳам, шоирга ҳам шухрат келтирди.

— Оғабек Комилжон устоз дарёсидан қониб-қониб сув ичди, — дейди қўшиқнавис шоир, Ўзбекистон ва Қорақалпоғистонда хизмат кўрсатган маданият ходими Ошиқ Эркин. — Бу борада унга Олмаҳон билан Ортик чин дилдан қўмаклашдилар. Айниқса, кейинги йилларда Ортик Отажон ўз шоғирда қамолоти учун астойдил жон қуйди. Бир вақтлар Оғабек атоқли турк хонандаси Иброҳим Тотлиса феноменига кизиқкан эди. Бу унга фойда келтирди, албатта. Кейинги пайтда Оғабек навқирон чоғи ўзига оқ фотиҳа берган Отажон Худойшукуров мусикий меросига кўпроқ кизиқмоқда. Хозиргина унинг йигирмадан ортик қўшиқларини маромига етказиб куйлаганидан хурсандим. Ҳозир Оғабекнинг ижоди болга тўлган кез. Ўйлайманки, у хали ўз мухлисларини янги-янги қўшиқлар билан мамун қилади.

Хонанда чин маънода ёр ва диёр куйчиси. Унинг "Биргина, дилбаргина", "Девона қилди ишк мани", "Бир бўса", "Нозининг нози", "Алосиман", "Бир пари", "Моҳитобоним мани", "Жамолнингиз", "Мазалисан", "Нозингга бойланайми?", "Муҳаббатимни" ва бошқа ўнлаб қўшиқларидан инсоний муҳаббат, меҳру вафо баянлар пардаларда мадҳ этилади. Бу қўшиқлар мухлислар юрагидан жой олган.

«ОНАМГА ТЕНГ БЎЛА ОЛМАС...»

Ўзбек миллий қўшиқчилиги санъатининг даргаларидан тортиб, энг ёш ижрочиларга азия оиназорга бағишланган қўшиқларни эҳтиром билан куйлаб келадилар. Оғабек Собировнинг концертлари минглаб мухлисларни юрак амири билан келишга даъват этгувчи бир қўшиғи бор: **Менинг учун ҳеч буюк зот, Онамга тенг бўла олмас. Жонли, жонсиз ҳеч мавжудот Онамга тенг бўла олмас. Оламга тенг бўлар лекин, Онамга тенг бўла олмас...** Концерт чоғи бу қўшиқни кўларимда ёш, бағрим тўла соғинч билан азиз ономанимни эслаб тинглар эканман, мухлислар орасида Оғабекнинг қатор ҳамкасблари ўтирганига кўзим тушди.

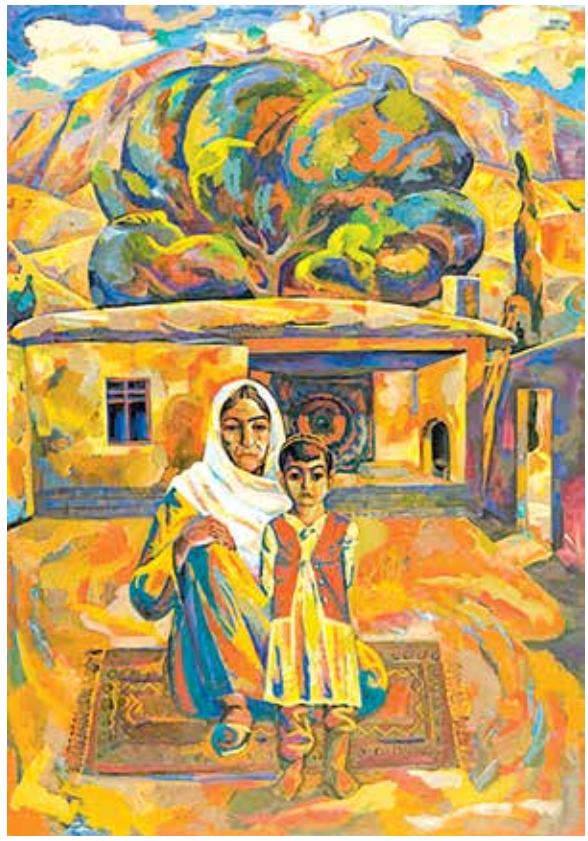
Оғабек кейинги пайтда бир қанча мумтоз ашулалар куйлади. Уларнинг аксарияти улуг шоирлар мероси ва халқ оғзакчи ижодидан олинган насихат тароналаридир. "Айлама", "Айрилма", "Меҳмондур", "Қўрмадим", "Бир қуни", "Бўлар", "Келдинг" каби ўнлаб қўшиқлар фикримизга далил бўла олади. О.Собиров репертуаридан айтишув жанри ҳам алоҳида ўрин тутади. У ўз вақтида О.Назарбеков, О.Нурсандова, А.Ниёёметова, М.Эгамбердиевдек таниқли хонандалар билан бирга куйлади. Хоразмдаги "8-канал"да хонанда томонидан ташкил этилган "Шинаванда" муаллифлик кўрсатуви ҳамон мухлислар томонидан эътироф этилади. 2018 йилнинг 19-20 март кунлари эса Оғабек водийлик ажойиб хонанда Ахрор Усмонов билан "Туркистон" саройида концерт берди. Бу нафақат икки қўшиқчи, балки вокал санъатимиз солномасига зарҳал ҳарфлар билан ёзилди.

Ўтган йили Президентимизнинг Фармони билан "Ўзбекистон Республикаси халқ артисти" юксак фахрий унвонига сазовор бўлган О.Собиров бугун Ўзбекистон давлат филармонияси "Лазги" ашула ва рақс ансамблининг бадний раҳбари. Оққан дарё қайта жўш урмоқда. Хоразм мусика ва қўшиқчилиги санъатида хонанданинг баҳосини белгилайдиган икки муҳим мезон бор. Бу чертиму айтим иқтидоридир. Минг йиллар мукаддам арфа ва уд чалинган. Бизнинг замонамизда уларнинг ўрнини дутор, тор, танбур эгаллади. Оғабек айтимда ҳам, чертимда ҳам юксак укувга эга бўлиб, учала чолгу асбобини мукамал ўрганган. Хоразм мусика санъати Комил Хоразмийдан ўғли Мухаммад Расулмирзога, Матёқуб Харратовдан ўғли Матюсуф Харратов(Чоқар)га, Худойберган мухрқандан ўғли Матпано Худойбергановга ўтган. Не ажаб, бир қуни Оғабек ўз маҳоратини ўғли Иброҳимжонга ўргатар. Лекин унгача хали анча қовун пишиғи бор. Санъат йўли изланишлар, машаққатлар йўлидир. Бу шарафли йўлда санъаткорга омаду сабот тилаб қоламиз.

Янгибой ҚҶЧҚОРОВ, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими

АКС САДО

Биллур ёнгин...
Ва сўтдек оқариб кетар
Қўл суви.
Миллий адабиётимизда шешрий романлар ҳам яратилган. Аммо назм йўлида кенг қамровда яратилган ўша асарлар ҳаққоний баҳосини олганича йўқ. Мағзи тўқми ёки пуч — бу жиҳатлар савол остида қолаётир. Лекин чиройли дostonлар бор. Ана ўша силсилага Турсун Алининг "Қўл" дostonини мансуб деб ўйлайман.
Баҳром РЎЗИМУҲАММАД

Був ва набира (1979)

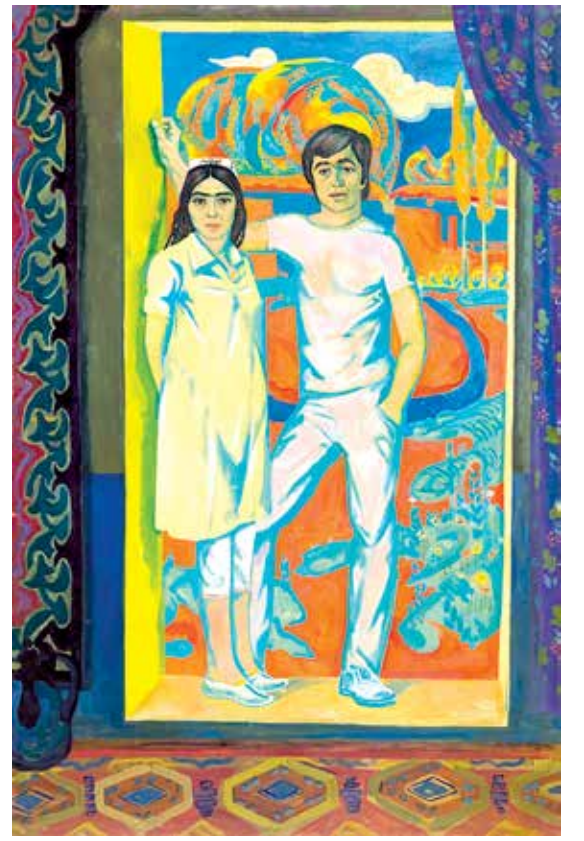
Бахмалда кўз (1978)

Тогда кўз (1978)

Менинг болалигим (1971)

Остонадаги икковлон (1979)

Галерея:

Рассом Шухрат Абдурашидов (1950-1979) ижодидан намуналар

ГАЗЕТХОН ИЛҲОМИ

Меликхон НЎЪМОНХОН ўгли

УМР ФАСМАРИ

МАҲАЛЛАМ

Асл маконимдир шу гўзал маскан,
Урганжи кишлоқ деб ёдга олинар.
Аждодлар имони гоят мустаҳкам,
Удуг айёмларда эслаб қолинар.

Санаб адогига етмайсан киши,
Оқил кишиларнинг борлиги яхши.
Инсон умрининг ҳам бордир ёз-киши,
Қаҳратон қишларнинг қорлиги яхши.

Элга фидо бўлган боболаримдан,
Урганжам, доврўғинг тилларда дoston.
Оллоҳим асрасин ёмон кўзлардан,
Тинчлик-тотувликдан юртимиз бўстон!

САМАРҚАНДА

Самарқандда бир санам,
Чертди кўнгил торимни.
Дардида чекдим алам,
Етказинглар зоримни.

Бор-будимдан айрилиб,
Қанотларим кайрилиб,
Кирдим хижрон боғига
Ҳам унутиб оримни.

Билмам, энди нетарман?
Ёрғиз қаён кетарман?
Ўшал мохитобоним
Олса, олсин жонимни!

ХАЁТ

Фаслар умрингни безайверади,
Гумонлар қалбингни заверади,
Ошиқлар тонгда гул узаверади,
Ҳаёт бебаходир, дунё – бевафо.

Тақдирлар турфа хил, турфа хил олам,
Шодликка тўлдирсин дунёни ноланг.
Ҳаётнинг қувончи ҳар битта боланг,
Ҳаёт бебаходир, дунё – бевафо.

Дунёда ҳеч кимса абадий қолмас,
Бог'бон бахил бўлса, булбул ҳам қўнмас,
Беғубор дилларнинг қуёши сўнмас,
Ҳаёт бебаходир, дунё – бевафо.

Кўнгил кўнгилдан сув ичади доим,
Маърифат бор экан, эзгулик қоим,
Оқили бор элнинг толеи тайин,
Ҳаёт бебаходир, дунё – бевафо.

КИТОБ ЖАВОНИНГИЗГА

«Муаззам»

Шодикул Ҳамро
«Муаззам»

Гафур Гулом нашриёти,
2020.

«Изтироб»

Сулаймон Ҳайдар
«Изтироб»

Гафур Гулом нашриёти,
2020.

Ижодкор Сулаймон Ҳайдарни шoir сифатида яхши танийсиз. Шерларидан бахрамад бўлгансиз.

Ушбу китобда ижодкорнинг насрий асарлари жамланган. Унинг ҳикояларидаги ўзбекна самимийлик сизни ўзига махлиё этади. «Изтироб» номли қисса-сида ўтган асрнинг саксонинчи йилларида ўзбек халқининг бошига тушган мусибатлар тасвирланган. Шунингдек, тўпلامдан бир роман ва бир қисса таржумаси ҳам ўрин олган.

«Халқ қўшиқларида рамз»

Шомирза Турдимов
«Халқ қўшиқларида рамз»

«Фан» нашриёти,
2020.

Аждодларимиз қадим-қадимдан сўзининг куч-қудратига алоҳида эътибор қаратиб келган. Ҳар бир товуш, сўзнинг ўз оҳанги мавжуд. сўзнинг кучи оҳангда, унда ифодаланадиган маъно-мазмунда. «Фан» нашриёти томонидан нашр этилган Шомирза Турдимовнинг «Халқ қўшиқларида рамз» номли китобида ўзбек халқ қўшиқларида кенг қўлланадиган поэтик тимсоллар, етакчи рамзий образларнинг тарихий илдизлари, лирик асарлардаги маъно қўлами ҳақида атрофлича фикр юритилган.

Китобга академик Тўра Мирзаев масъул муҳаррирлик қилган.

«Мен асли одаммас, ёр эдим...»

Шухрат Ориф
«Мен асли одаммас, ёр эдим...»

«Янги аср авлоди» нашриёти,
2020.

«Янги аср авлоди» нашриёти истеъдодли шoir Шухрат Орифнинг «Мен асли одаммас, ёр эдим...» номли шеърий тўпلامини шерхонлар ҳукмига ҳавола этди. Мазкур китоб шoirнинг ўзи ва мухлислари узок кутган тўплам бўлди, десак хато қилмаймиз. Чунки ундаги ҳар бир шеърда бир тақдир, ҳар бир ҳукмига ҳавола этди. Мазкур китоб шoirнинг ўзи ва мухлислари узок кутган тўплам бўлди, десак хато қилмаймиз. Чунки ундаги ҳар бир шеърда бир тақдир, ҳар бир ҳукмига ҳавола этди. Мазкур китоб шoirнинг ўзи ва мухлислари узок кутган тўплам бўлди, десак хато қилмаймиз. Чунки ундаги ҳар бир шеърда бир тақдир, ҳар бир ҳукмига ҳавола этди.

ҚАТРА

Умиднинг ранги

«Умиднинг ранги ок» дейишди. Шу тўғримикин? Кимдир суомли бўлишни истайди, бошқаларнинг унга қизил гуллар беришидан умидвор бўлади. Кимдир чиройи, ҳулқу одоби, тийнати гўзаллиги билан одамларни хайратда қолдиришни истаб, умид билан яшайди. Бундай гўзаллик эса менинг хаёлимда нафис пушти гулларни уйғотади. Кимдир истеъдоди, яратган асарлари боис ўз номини тарих зарваракларига қайд этилишини истайди: сап-сарик гуллар.

Яна кимдир бу ёруғ дунёдан ўтган, дўстлари, кадрдонлари уни яхши сўзлар билан хотирлашларини кўнглига тутиб қўйган. Нима ҳам дейсиз, бу ҳам умиднинг бир кўриниши. Гарчи унинг ранги қора бўлса ҳам.

Кимдир шунчаки яшайди. Юрган йўлида эса ранго-ранг гуллар ўсади. Умиднинг рангини гуллари...

Ана шунақа. Ким нима деса десину, ҳар қалай умиднинг ранги фақат ок эмас. У дунёнинг ўзидек, одамлар сингари ранг-баранг.

Карима АШУРОВА

Фаргона

Шавкат кўнлар

Ойбек – 10 январь (1905) – Ўзбекистон халқ ёзувчиси.

Фароғат Худойкулова – 12 январь – Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси аъзоси, шоира.

Орзукул Эргаш – 14 январь (1953) – Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси аъзоси, ёзувчи.

Владимир Бурмакин – 9 январь (1938) – рассом, Ўзбекистон Республикаси санъат арбоби.

Ўлмас Расулов – 12 декабрь (1951) – бастакор, Ўзбекистон халқ артисти.

Зебинисо Холиқова – 14 январь – Ўзбек Миллий академик драма театри актёри.

Шакрханда

Техаслик ёзувчи нью-йорклик дўстига деди:
– Мени табрикла, янги пьесамни ёзиб тугатдим.
– Уни қандай номлади?
– «Ҳамлет»
– Ҳазиллашма! Сен нима, Шекспирни ўқимаганмисан?
– Ҳайронман, – қичқирди ёзувчи, – «Макбет» ни ёзиб тугатганимда ҳам ўша йиғит ҳақида гапиришганди.

– Жуда оддий. Бошиқалар ёзаётган бўлар-бўлмас нарсаларни ўқиб жонга тегиб ва ўзим ёзишга қарор қилдим.

Пруссияга йўл олган Виктор Гюгони йўлда тўхтатиб сўради:
– Сиз нима билан шуғулланасиз?
– Ёзаман.
– Мен сиздан тирикчиликни қандай ўтказасиз деб сўраяман.
– Қалам билан.
– Мана шундай деб ёзамиз: «Гюго. Қалам сотувчи».

Журналист бошловчи ёзувчидан сўради:
– Сиз қандай қилиб ёзувчи бўдингиз?

«Театр» 2020 йил 5-сон

ЯНГИ ЖУРНАЛЛАР

Журналнинг илк саҳифаларида Шахрибону Имомованинг ўқувчилар ва мураббийлар кунига, Нигора Умарованинг Ўзбекистон ёшлар театри мавсумининг очилишига бағишланган мақола ҳамда суҳбати берилган. Муҳаббат Тўлаҳўжаеванинг мақоласи ўқувчини Ўрта Осиёда раке санъатининг пайдо бўлиши, шаклланиши ва йигирманчи аср бошларида Ўзбекистонда ушбу санъатнинг ривож топиши йўлидаги саъй-ҳаракатлар билан батафсил таништиради. Ҳабиб Насруллаевнинг «Памяти драматурга Абдуқаҳҳара Ибрагимова» ҳамда режиссёр Баҳодир Йўлдошевнинг «Адибахоннинг бахти» мақолалари саҳна санъатининг жонқурларини ҳаёти ва фаолиятига бағишланган. «Айлаиб кетай Дилбарим» мақоласи муаллифлари Х.Ҳолмирзаев ва Б.Иннатуллаев ўқувчиларни беназир санъаткор Дилбар Икромованинг ҳаётдан олинган кизикарли маълумотлар билан таништиради. Озода Шобилолованинг «Олижаноб инсон эди...» мақоласида Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист, Ўзбек Миллий академик катта театрининг раҳбари Фатхулла Маъсудов-

нинг чин инсоний фазилатлари ёритилган. «Яхшилар ёди» рукнида берилган Дилшо-да Олимованинг «Ўзбекнинг «профессор» «шум боласи»си мақоласида марҳум санъаткор Абдураим Абдуваҳобовнинг театр санъатида эришган ютуқлари самимий таърифланган. Камолитдин Қоржововнинг Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Тўйма Пардаев ижоди ҳақидаги «Роллинг кичиги ҳам роль» мақоласи, О.Ризаевнинг «Абадиятга дахлдор адабиёт», Т.Осинанинг «О времена, о нравы», Р.Дўсановнинг «Театрда яқка ижрога интилаётган ёшлар устози» сингари мақолалари, «Жаҳон адабиёти», «Вечность», «Взгляд», «Қутлов», «Мулоҳаза», «Унутилмас сиймолар», «Ифтихор» каби рукнларда берилган материаллар ҳам ўқувчида кизиқиш уйғотади.

Сарвара ҚОСИМОВА

МАНАЗИМ

Инсонни фақат унинг ишларига қараб эмас, интилишларига қараб ҳам баҳолаш лозим.

Демокрит

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси ва «Ижод» жамоат фонди жамоалари уюшма аъзоси, ёзувчи Уйғун Рўзиева онаси

ЖУМАХОЛ аянинг

вафоти муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдиради.

Ўzbekiston adabiyoti va san'ati

Муассис:
ЎЗБЕКISTON
ЁЗУВЧИЛАР УЮШМАСИ

Бош
муҳаррир

Салим
АШУРОВ

Ҳамқоримиз:

Таққид ва адабиётшунослик бўлими: 233-57-42

Санъат бўлими: 233-56-40

Назм ва наср бўлими: 233-58-60

Тахририятга келган кўғезмалар тахрият этилмаёйди ва муаллифларга қайтарилмайди. Муаллифлар фикри тахририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин.

Масъул котиб: Асрор СУЛАЙМОНОВ
Навбатчи муҳаррир: Ҳумоюн АКБАРОВ
Саҳифаловчи: Зафар РЎЗИЕВ

Газета 2014 йил 26 ноябрда Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлигида томонидан 0283 рақам билан рўйхатга олинган.
Адади - 3138. Бузуртма Г - 144.
Ҳажми - 3 босма табоқ, А-2.
Нашр кўрсаткичи - 222.
Ташиқлотлар учун - 223. 1 2 3 4 5 6

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонаси.

Босмахона манзили:
Буюк Турон кўчаси, 41-уй.
Босишга тошириш вақти - 21.00.
Босишга тоширилди - 00.25.

ЖУМА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ

Сотувда нархи эркин.

ISSN 2333-633X

